

HISTORIA DE ESPAÑA. 2003, 2012

*Os seguintes textos deben permitirche facer unha redacción sobre o **movemento obreiro** en España dende as súas orixes ata a crise da Restauración. Nela debes desenvolver as seguintes cuestións: Razóns e reivindicacións das mobilizacións obreiras; evolución das formas de organización e loita; identificación e caracterización das principais organizacións de traballadores. Lembra que non se trata de responder a preguntas illadas, senón de realizar unha composición coherente e argumentada, e que na avaliación se terán en conta os coñecementos, a utilización dos documentos e a corrección da expresión escrita.*

Doc.1.-A destrución das máquinas. O exemplo da Fábrica de Tabacos da Coruña recollido en El País. Diario de Pontevedra (13 de decembro de 1857):

“O luns 7 do actual houbo un pronunciamento de mulleres na fábrica da Palloza desta cidade (A Coruña). Parece que no canto dos cigarros que antes se facían nesta fábrica, están agora ensaiando a construción doutros de diferente feitura e (...) crearon un taller de pitos cunha máquina para picar o tabaco. Como ambas operacións son novas, non se prestan nin acomodan a elas as cigarreiras, porque non saben facelos, tardando tanto en elaboralos que a penas sacan a terceira parte do xornal que adoitaban (...). Alporizáronse aquelas catro mil mulleres, arremetendo contra os xefes e empregados do establecemento, destruindo todo o tabaco (...), racharon e fixeron anacos as máquinas novas (...), tirándoa ao mar, o mesmo que os mobles, papeis, libros de caixa e efectos que atoparon nas habitacións do director”.

→VARIANTE de xuño 2003: [Bonaplata](#) en lugar da Palloza

Doc.2.-En setembro de 1855, El Eco de la Clase Obrera publicaba a seguinte petición ás Cortes:

“Señores Deputados das Cortes Constituíntes:

Hai anos que a nosa clase vai camiñando cara a súa ruína. Os salarios minguan. O prezo dos comestibles e das habitacións é máis alto. As crises industriais sucédense. Temos que (...) mandar ao taller ás nosas donas con prexuízo da educación dos nosos fillos, sacrificar a estes mesmos fillos a un traballo prematuro.

É xa gravísimo o mal, urxe o remedio, e agardámolo de vosoutros. Non pretendemos que ataques a liberdade do individuo, porque é sagrada e inviolable; nin que matedes a concorrencia, porque é a vida das artes; nin que carguedes sobre o Estado a obriga de socorrernos, porque coñecemos os apuros do Tesouro. Pedímosvos unicamente o libre exercicio dun dereito: do dereito de ASOCIARNOS.

Hoxe concédesenos só para favorecernos nos casos de enfermidade ou de falta de traballo; concédasenos en adiante para opoñernos ás desmedidas esixencias dos donos dos talleres, establecer de acordo con eles tarifas de salarios, procurarnos os artigos de primeira necesidade a baixo prezo, organizar o ensino profesional e fomentar o desenvolvemento da nosa intelixencia, atender a todos os nosos intereses”.

Doc.3.-Neste artigo publicado en setembro de 1872 en *La Defensa de la Sociedad*, advírtese do perigo que para a orde establecida supón a Asociación Internacional de Traballadores (AIT):

“Proba en verdade que atinxe a reis e pobos, a sacerdotes e profanos, ao cidadán humilde e ao elevado magnate, á relixión, á moral, á propiedade, ao traballo; á autoridade, á liberdade, á paz pública; á patria, á familia, á seguridade persoal; á orde, ao goberno, á economía política; e en fin, a todas as entrañas da vida da humanidade. ¡Tremendo retroceso habería sufrir esta se en tal proba saísen vencidos os principios tutelares da súa existencia e desenvolvemento!

E vencidos saírían se os ánimos rectos, se os homes dos que os seus intereses morais e materiais están ameazados, se as clases lexítimas cegamente combatidas, non abrisen a tempo os ollos para ver e evitar o abismo onde empurra á sociedade enteira esa tempestade de erros (...), políglota e cosmopolita, que se titula a Asociación Internacional”.

Doc.4.-En marzo de 1917, este Manifesto conxunto da UGT e a CNT propón a folga xeral, que sería definitivamente convocada en agosto:

“O proletariado organizado chegou así ao convencemento da necesidade da unificación das súas forzas nunha loita común contra os amparadores da explotación erixida en sistema de goberno. E respondendo a este convencemento, os representantes da *Unión general de Trabajadores* e os da *Confederación Nacional del Trabajo* acordaron por unanimidade: Primeiro: (...) co fin de obrigar ás clases dominantes a aqueles cambios fundamentais de sistema que garantan ao pobo o mínimo das condicións decorosas de vida e de desenvolvemento das súas actividades emancipadoras, imponse que o proletariado empregue a folga xeral, sen prazo definido de terminación, como a arma máis poderosa que posúe para reivindicar os seus dereitos”.

ORIENTACIÓNS

- O movemento obreiro, como conxunto de accións levadas a cabo polas clases traballadoras para conseguir melloras salariais e laborais, así como dereitos políticos e sociais, desenvolveuse desde os inicios da industrialización, na década de 1830, pero con maior intensidade no período da Restauración, finais do século XIX e comezos do XX
- Os inicios do movemento obreiro foron difíciles debido, especialmente, á resposta da patronal e do estado ante estas reivindicacións obreiras
- O número de obreiros en España foi menor que noutros países, pero o proletariado, tanto industrial como rural, foi moi activo.
- Contextualizar os documentos
- Razóns que explican o movemento obreiro
- Reivindicacións do proletariado

	<p>-Formas de organización e de loita</p> <p>-Caracterización ideolóxica das principais organizacións obreiras</p>
--	--

DOCUMENTOS	CUESTIÓN A DESENVOLVER
<p>1. A destrución das máquinas na fábrica de Tabacos, 1857</p> <p>VARIANTE de xuño de 2003: O incendio da fábrica de Bonaplata, 1835</p> <p>-Contexto: Revolución de 1835, triunfo do liberalismo</p>	<p>* Unha das formas de loita do movemento obreiro: o movemento mecanoclasta ou ludista: explicar en que consiste, os motivos concretos citados no texto, cando e onde se iniciou e que outras manifestacións tivo en España</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contexto: inicios da década moderada unionista • Inicios da industrialización • A reacción dos empresarios e dos gobernos e que consecuencias tiña para os obreiros. • Especificidade do traballo e do salario nas fábricas con cadro de persoal maioritariamente feminino. • Outros exemplos destacados (fábrica Bonaplata /fábrica da Palloza, 1857).
<p>2. Escrito presentado ás Cortes solicitando o dereito á asociación con fins sindicais, 1855</p>	<p>* As leis liberais impedían o dereito de asociación con fins económicos, defendían a liberdade económica e a abstención dos gobernos en materia económica. Os gremios foron prohibidos, porque establecían límites á produción e fixaban os prezos e os salarios.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contexto: Bienio Progresista • Non había leis de carácter laboral e estaba prohibido asociarse para negociar as condicións de traballo. • Este dereito non foi recollido definitivamente ata 1887 coa lei de asociacións.
<p>3. Artigo dun periódico conservador sobre o perigo que supón a AIT, 1872</p>	<p>* No Sexenio recoñecéronse unha serie de liberdades e dereitos sociais, políticos e sindicais. Constituíronse moitos grupos políticos e naceron os primeiros sindicatos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contexto: Sexenio Democrático • Entran en España e se estenden as novas ideoloxías contrarias ao liberalismo e o capitalismo: anarquismo e socialismo. Breve caracterización ideolóxica destes movementos. • Moitos sindicatos se adheriron á AIT, que en España son maioritariamente anarquistas. • Os gobernos liberais burgueses consideraban estas ideoloxías como perigosas para a orde establecida,

	<p>polo que foron prohibidas en 1874 (na ditadura de Serrano).</p>
<p>4.Convocatoria de folga xeral en 1917</p>	<p>* O crecemento da industria nos inicios do século XX incrementou o número de obreiros industriais, pero as condicións laborais non melloraban.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contexto: crise de 1917, que provocou a quebra do sistema da Restauración. A situación agravouse coa Primeira Guerra Mundial • As precarias condicións das clases obreiras e das clases medias propiciou a crise de 1917. • Precedente: folga de decembro de 1916. • Socialistas e anarquistas puxéronse de acordo por primeira vez para convocar unha folga conxunta no que se incluían obxectivos políticos: folga xeral revolucionaria (aínda que en agosto as forzas convocantes foron só as socialistas coa opio dos anarquistas).
<p>CONCLUSIÓNS</p>	<p>Os inicios do movemento obreiro foron difíciles debido, especialmente, á resposta da patronal e do Estado ante estas reivindicacións obreiras. As principais ideoloxías inspiradoras das reivindicacións non sempre coincidiron nas súas propostas e obxectivos, de modo que, a falta de unión serviu aos intereses da burguesía, que se aproveitou desa desunión. Os avances foron lentos con fitos significativos como a concesión do dereito de folga (1909) e a redución da xornada laboral a un máximo de oito horas (1919).</p>

CRITERIOS DE AVALIACIÓN/CORRECCIÓN

Como tema a abordar, a evolución do movemento obreiro dende as súas orixes ata a crise da Restauración, dando resposta no seu desenvolvemento ás cuestións mencionadas nas orientacións:

- As razóns derivadas da nova conflitividade social entre burguesía e clase obreira que o avance da industrialización propicia.
- As reivindicacións obreiras nos ámbitos sociolaboral (condicións de traballo, dereito de asociación, xornada, traballo feminino e infantil, salarios...) e político, destacando neste último o papel da conflitividade obreira na crise da Restauración.
- A evolución das formas de loita e organización obreira: ludismo, asociacionismo, internacionalismo, sindicalismo.

-A caracterización das principais organizacións de traballadores (UGT, CNT), destacando o protagonismo do anarquismo e do socialismo como tendencias ideolóxicas predominantes no movemento obreiro.